

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว โครงสร้างเศรษฐกิจและการผลิตของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สาขาอุตสาหกรรมและการบริการ และยังเป็นลักษณะที่เปิดกว้างเข้าสู่เศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น ความได้เปรียบทางด้านแรงงานของอัตราค่าจ้าง มีบทบาทอย่างมากต่อการเสริมสร้างฐานะการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และเป็นจุดดึงดูดให้มีการลงทุนโยกย้ายอุตสาหกรรมจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัด กระทรวงพาณิชย์ (ตารางที่ 1.1-1.3 และรูป 1.1-1.2) ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างสินค้าออกของไทยปี 2536-2545 พบว่าในภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับหนึ่งของสาขาการส่งออกทั้งหมด การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จนก้าวเข้ามามีบทบาทเป็นภาคการผลิตหลักของประเทศ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน

ตารางที่ 1.1 มูลค่าสินค้าส่งออกของไทยปี 2536-2545

ปี	รวม	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ				
		สินค้าเกษตรกรรม	สินค้าอุตสาหกรรม การเกษตร	สินค้าอุตสาหกรรม อุตสาหกรรม	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	สินค้าอื่น ๆ
2536	37,324.8	6,405.1	3,100.7	26,249.1	534.8	1,035.1
2537	45,430.0	7,644.9	3,817.2	32,616.4	498.0	853.5
2538	56,725.3	9,098.2	4,617.3	41,318.0	576.1	1,115.7
2539	55,941.4	8,923.4	5,007.6	39,555.3	1,118.4	1,336.7
2540	58,328.6	8,095.0	4,943.3	41,479.0	1,594.7	2,216.6
2541	54,490.1	7,058.4	4,253.6	39,488.3	1,061.3	2,628.5
2542	58,463.4	7,011.4	4,558.7	43,959.1	1,264.8	1,669.4
2543	69,624.2	7,336.4	4,718.5	53,250.2	2,418.9	1,900.2
2544	65,183.2	7,055.7	4,817.9	49,082.8	2,046.7	2,180.1
2545	63,271.0	6,545.4	4,731.1	48,282.2	1,829.7	1,882.7

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 1.2 อัตราการขยายตัวของสินค้าส่งออกของไทยปี 2536-2545

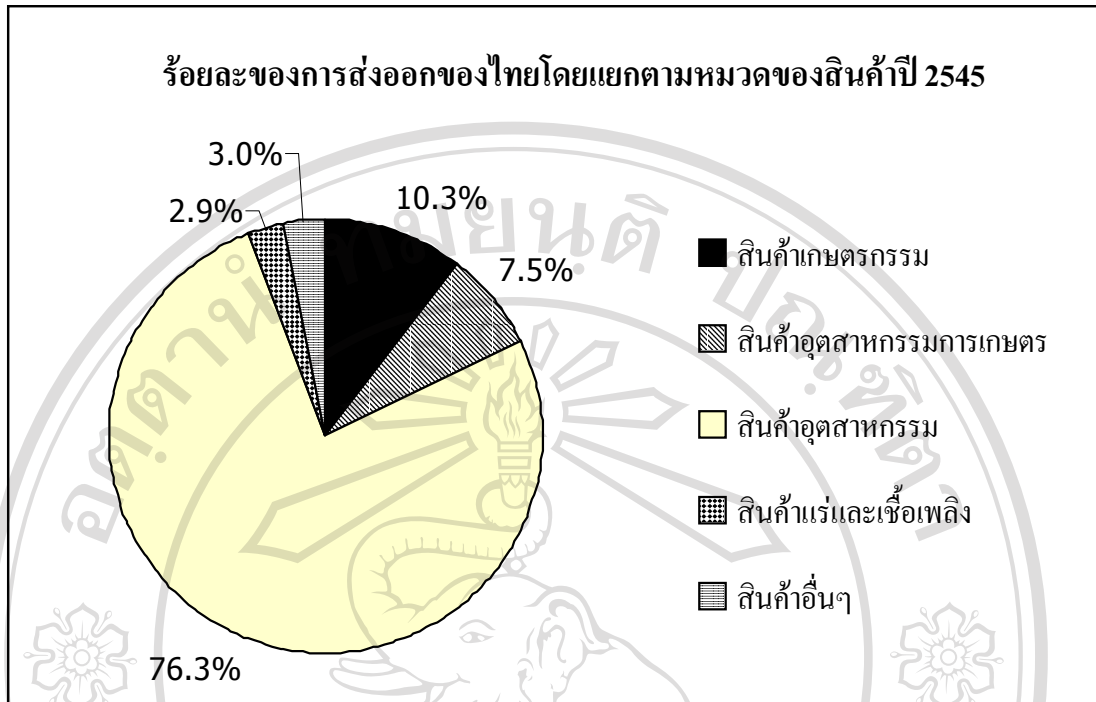
อัตราการขยายตัว : ร้อยละ						
ปี	รวม	สินค้า	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้า	สินค้าแร่และ	สินค้า
		เกษตรกรรม	การเกษตร	อุตสาหกรรม	เชื้อเพลิง	อื่นๆ
2536	14.5	-3.3	-4.5	22.4	13.6	25.0
2537	21.7	19.4	23.1	24.3	-6.9	-17.5
2538	24.9	19.0	21.0	26.7	15.7	30.7
2539	-1.4	-1.9	8.5	-4.3	94.1	19.8
2540	4.3	-9.3	-1.3	4.9	42.6	65.8
2541	-6.6	-12.8	-14.0	-4.8	-33.4	18.6
2542	7.3	-0.7	7.2	11.3	19.2	-36.5
2543	19.1	4.6	3.5	21.1	91.2	13.8
2544	-6.4	-3.8	2.1	-7.8	-15.4	14.7
2545	5.2	1.9	5.6	6.7	-4.3	-9.0

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

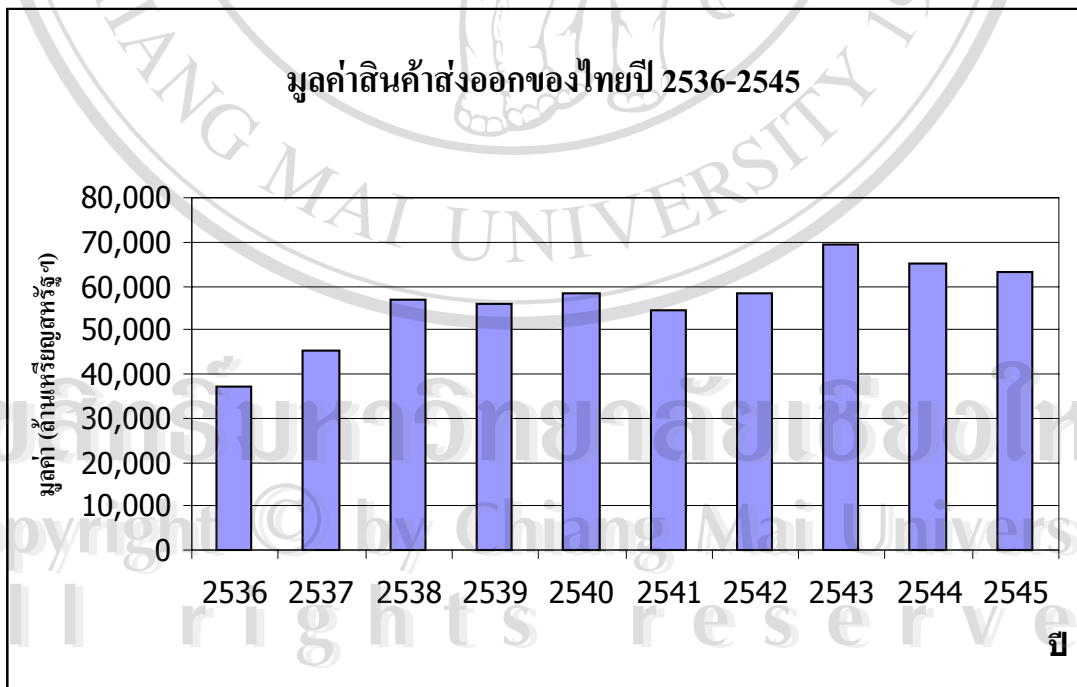
ตารางที่ 1.3 ร้อยละของมูลค่าของสินค้าส่งออกของไทยปี 2536-2545

สัดส่วน : ร้อยละ						
ปี	รวม	สินค้า	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้า	สินค้าแร่และ	สินค้า
		เกษตรกรรม	การเกษตร	อุตสาหกรรม	เชื้อเพลิง	อื่นๆ
2536	100.0	17.2	8.3	70.3	1.4	2.8
2537	100.0	16.8	8.4	71.8	1.1	1.9
2538	100.0	16.0	8.1	72.8	1.0	2.0
2539	100.0	16.0	9.0	70.7	2.0	2.4
2540	100.0	13.9	8.5	71.1	2.7	3.8
2541	100.0	13.0	7.8	72.5	1.9	4.8
2542	100.0	12.0	7.8	75.2	2.2	2.9
2543	100.0	10.5	6.8	76.5	3.5	2.7
2544	100.0	10.8	7.4	75.3	3.1	3.3
2545	100.0	10.3	7.5	76.3	2.9	3.0

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

รูปที่ 1.1 ร้อยละของการส่งออกของไทยโดยแยกตามหมวดของสินค้าปี 2545

รูปที่ 1.2 ข้อมูลการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยระหว่างปี 2536-2545

ผลจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทำให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามความเจริญของเศรษฐกิจ ปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานดังกล่าว ดังนี้

1. รายได้ของภาคการเกษตรเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน บางส่วนเป็นรายได้ที่ขึ้นกับฤดูกาล และเกิดจากผลผลิตที่ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก และอีกทั้งยังประสบปัญหาความผันผวนของราคาผลผลิต ปริมาณผลผลิตจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดเป็นหลัก รวมไปถึงในสภาวะการณ์ปัจจุบันมีการแข่งขันและกดดันทางการค้าของสินค้าเกษตรในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น รายได้ของภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง จึงเป็นเหตุให้รายได้จากภาคเกษตรกรรมไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสภาพปัจจุบัน ในขณะที่รายได้จากภาคอุตสาหกรรมมีรายได้ค่อนข้างจะแน่นอน สม่าเสมอตลอดปี จากสาเหตุดังกล่าวจึงผลักดันในแรงงานในภาคเกษตรกรรมต้องออกไปรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

2. ในปัจจุบันสัดส่วนพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก ต่อจำนวนประชากรลดลงอย่างมาก อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ในขณะที่พื้นที่ทางการเกษตรไม่ได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกับการเพิ่มขึ้นของประชากร จึงทำให้เกิดการขาดแคลนพื้นที่เพาะปลูก จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

3. ผลกระทบของความเจริญ การขยายตัวของเมือง โดยที่ชนบทนั้นได้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเมือง โดยเฉพาะในแง่ของความสะดวกจากการคมนาคมขนส่ง อันจะส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานออกจากภาคเกษตรกรรมในชนบทเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในเขตเมืองเพิ่มขึ้น

4. จากการที่รัฐบาลมีนโยบายให้มีการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นการ กระจายการผลิตและการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคมากขึ้น เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในชนบทให้เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการที่รัฐบาลต้องการสนับสนุน ให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและก่อเกิดรายได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นโดยกำหนดเป็นเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) และฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ที่เน้นให้เกิดการพัฒนาเมืองหลักและเมืองรองของภูมิภาคก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในภาคเหนือ จากการสนับสนุนโดยภาครัฐและความพร้อมของพื้นที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ได้เริ่มโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัด

ลำพูน เนื่องจากเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค แรงงาน วัตถุดิบทางการเกษตร ระบบสื่อสาร และเส้นทางคมนาคมโดยเริ่มทำการก่อสร้างตั้งแต่ปี 2526 จนแล้วเสร็จในปี 2528

เนื่องจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศเผชิญปัญหาการแข่งขัน และต้นทุนการผลิตภายในประเทศสูงจึงแสวงหาฐานการผลิตใหม่ในประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศเริ่มให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือตั้งแต่ช่วงปี 2530 โดยเริ่มจากบริษัทญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตอุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์บางรายการเข้ามา สินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะส่งออกไปที่บริษัทในเครือเพื่อเข้ากระบวนการผลิตเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายและส่งขายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกหรือเข้าสู่บริษัทตัวแทนขายเพื่อส่งขายในรูปชิ้นส่วน

การลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเติบโตขึ้นเป็นลำดับ มีการขยายกิจการเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต รวมทั้งขอรับบัตรส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ในปี 2545 มีจำนวนโรงงานรวมทั้งสิ้น 23 โรงงาน มีการจ้างงานรวม 23,995 คน

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในภาคเหนือเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันการนำเข้าวัตถุดิบและส่งออกสินค้ามีสัดส่วนสูงสุดเมื่อเทียบกับมูลค่าส่งออกและนำเข้าผ่านด่านศุลกากรในภาคเหนือ ช่องทางการส่งออกและนำเข้าจะผ่านทางอากาศยานเชียงใหม่เป็นหลักและจากข้อมูลการนำเข้าวัตถุดิบและส่งออกสินค้าผ่านพิธีศุลกากรที่ด่านศุลกากรนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ มากกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าสินค้าผ่านด่านนี้จะเป็นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นกลุ่มบริษัทที่ขนาดใหญ่ มีวงเงินลงทุนรวมสะสม 29,726 ล้านบาท ณ 31 ธันวาคม 2544 และยังมีการจ้างงานสูงซึ่งแสดงถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้ในแง่ของการสร้างรายได้ให้กับแรงงานในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ในระบบเศรษฐกิจ ค่าจ้างนับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ โดยทั่วไปในประเทศที่พัฒนาทางอุตสาหกรรมแล้ว รายได้ประชาชาติที่เกิดจากค่าจ้าง เงินเดือนจะอยู่ในสัดส่วนที่สูง การศึกษาเรื่องโครงสร้างของค่าจ้าง เป็นการศึกษาถึงความแตกต่างของอัตราค่าจ้างของแรงงาน รวมทั้งสาเหตุที่ก่อให้เกิดความแตกต่างดังกล่าว และประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน จึงเป็นที่น่าสนใจทำการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงโครงสร้างค่าจ้างและแบบแผนการจ้างงานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำพูน เพื่อให้เข้าใจถึงโครงสร้างอุตสาหกรรม ซึ่งผลของการศึกษาจะนำไปสู่การพิจารณาแนวทางการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับค่าจ้าง อัตราค่าจ้างที่เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 ศึกษาโครงสร้างค่าจ้างในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับค่าจ้างที่ลูกจ้างในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ได้รับ โดยจะพิจารณาการจ้างงานตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะงานและประสิทธิภาพการทำงาน

1.2.2 ศึกษาถึงแบบแผนการเข้าออกงานของแรงงาน ค่าจ้าง และสวัสดิการนอกเหนือ จากค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับจากนายจ้างในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1.3.1. ทำให้ทราบโครงสร้างค่าจ้างรวมทั้งสวัสดิการต่างๆ ที่ลูกจ้างในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ได้รับ

1.3.2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารแรงงาน การวางแผนพัฒนาแรงงานในอุตสาหกรรมระดับภูมิภาค

1.3.3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างระบบการจ่ายผลตอบแทนที่มีประสิทธิภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานภายในองค์กร

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาโดยจะมุ่งศึกษากลุ่มแรงงานที่เป็นลูกจ้างรายวันซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในสายการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน จะเลือกศึกษากลุ่มของแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนเงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาทขึ้นไป

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่งและได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะลูกจ้าง

ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน รายขึ้นหรือเหมาจ่าย โดยค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน อาจจะเป็นเงินหรือสิ่งของ และมีสิทธิได้รับค่าจ้างโดยรวมค่าจ้างในวันหยุดตามประเพณี วันลาหยุดพักผ่อนประจำปี วันลาป่วย และวันลาประเภทต่างๆ ที่นายจ้างกำหนดให้

ลูกจ้างรายวัน หมายถึง ลูกจ้างที่นายจ้างตกลงจ้าง โดยคำนวณค่าจ้างให้เป็นรายวัน ได้รับค่าจ้างเป็นรายวันหรืออาจจะจ่ายรวมให้เป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้

ค่าจ้าง หมายถึง เงินหรือเงินเดือนและสิ่งของที่นายจ้างให้กับลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานในเวลาทำงานปกติของวันทำงาน รวมถึงที่จ่ายให้ในวันหยุดตามประเพณีและวันลาด้วย

ค่าล่วงเวลา หมายถึง เงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานนอกเวลาทำงานปกติ

รายได้ หมายถึง ค่าจ้างและผลประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการอื่นๆ เช่น โบนัส ค่าล่วงเวลา อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เป็นต้น ที่นายจ้างให้แก่ลูกจ้าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved